

ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Κ. ΣΤΥΛ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1985

ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

ΣΤΙΣ 4 ΙΟΥΝΙΟΥ 1986

Αρχείο
ΕξουσίαΓ.Α. 197
Π.Α. 241

Κύριοι Μέτοχοι,

Τα ακαθάριστα έσοδα της Τράπεζας, μετά την αφαίρεση των χρεωστικών τόκων και των σχετικών φόρων, έφτασαν το 1985 τα 55,4 δισεκατομμύρια δραχμές, έναντι 47,6 δισεκατομμυρίων της χρήσης του 1984. Αυξήθηκαν δηλαδή κατά 7,8 δισεκατομμύρια ή 16,3%, έναντι αύξησης 9,3 δισεκατομμυρίων ή 24,1% στο 1984. Τα έξοδα της χρήσης ανήλθαν σε 53,9 δισεκατομμύρια δραχμές, έναντι 43,5 δισεκατομμυρίων στο 1984, δηλαδή σημείωσαν αύξηση 10,4 δισεκατομμύρια ή 23,9% (μαζί με την αύξηση των αποσβέσεων και προβλέψεων κατά 897,7 εκατ. δραχμές).

Οι δαπάνες προσωπικού μαζί με τις αμοιβές τρίτων και τις εισφορές στους ασφαλιστικούς οργανισμούς του προσωπικού αυξήθηκαν κατά 27,5%, έναντι αντίστοιχης αύξησης 32,7% στο 1984. Η αύξηση αυτή προήλθε κατά κύριο λόγο από τη χορήγηση μισθολογικών αυξήσεων στο σύνολο του προσωπικού, με βάση την αυτόματη τιμαριθμική αναπροσαρμογή και τις προαγωγές, και σε πολύ μικρότερη έκταση από τη μισθοδότηση νέων υπαλλήλων.

Τα γενικά έξοδα αυξήθηκαν κατά 26%, έναντι αύξησης 39,2% στο 1984. Η αύξηση στο 1985 προήλθε βασικά από τις γενικότερες ανατιμήσεις και τη συνέχιση της προσπάθειας της Τράπεζας, για την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό του δικτύου της.

Η επιβάρυνση των εξόδων της Τράπεζας από τις εισφορές σε λογαριασμούς επιδοτήσεων (εξαγωγών και Ν. 128/75) εξακολούθησε και κατά το 1985 να είναι μεγάλη (1985: 8,5 δισεκατομμύρια δραχμές, 1984: 7,4 δισεκατομμύρια). Τέλος, η κράτηση ποσού 5,8 δισεκατομμυρίων δραχμών, ως πρόβλεψη για ενδεχόμενες ζημιές από επισφαλείς απαιτήσεις, εξάντλησε ολόκληρο το αφορολόγητο όριο που επιτρέπεται από το σχετικό νόμο (1% πάνω στο μέσο ετήσιο επίπεδο χορηγήσεων).

Τα κέρδη χρήσης 1985, μετά την αφαίρεση των εξόδων και τη μεταφορά στο ειδικό αποθεματικό του Νόμου 148/67 ποσού 203,2 εκατομμυρίων δραχμών από κέρδη πώλησης χρεο-

γράφων, διαμορφώθηκαν στο ύψος των 1.275,6 εκατομμυρίων δραχμών, έναντι 4.010,2 εκατομμυρίων στο 1984. Τα συνολικά κέρδη της χρήσης 1985, μετά την προσθήκη και του υπολοίπου των 20,4 εκατομμυρίων της προηγούμενης χρήσης, προτείνεται, σύμφωνα με το Καταστατικό, να διατεθούν ως εξής: ποσό 1.178,2 εκατομμυρίων για την καταβολή μερίσματος στους μετόχους, 100 εκατομμύρια για ενίσχυση των αποθεματικών κεφαλαίων και πρόβλεψη φόρου εισοδήματος, 4 εκατομμύρια για αμοιβές μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και το υπόλοιπο από τα κέρδη, που ανέρχεται σε 13,9 εκατομμύρια, να μεταφερθεί στη χρήση 1986.

Στις 15.11.85 παραιτήθηκε ο Υποδιοικητής κ. Ιωάννης Δ. Δρούγκας και στη θέση του εκλέχτηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ως Υποδιοικητής ο κ. Γεώργιος Τ. Κασμάς.

Στις 26.6.85 παραιτήθηκε ο κ. Γεώργιος Π. Λιβανός, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας. Στη θέση του, και μέχρι τη λήξη της θητείας του, εκλέχτηκε ο κ. Ίων Λ. Ζαούσης.

Η πιστωτική πολιτική και δραστηριότητα της Τράπεζας

Η εξυγίανση
των
αποτελεσμάτων

Μέσα στα τρία τελευταία χρόνια έγινε μια σημαντική και συστηματική προσπάθεια για τη βαθμιαία εξυγίανση του λογαριασμού αποτελεσμάτων της Τράπεζας.

Το γεγονός ότι πολλές μεγάλες, βιομηχανικές κυρίως, επιχειρήσεις βρίσκονταν σε κατάσταση προχωρημένης υπερχρέωσης, δημιουργούσε σημαντικό πρόβλημα για τα τρέχοντα έσοδα της Τράπεζας. Ο λογισμός τόκων σε επιχειρήσεις που δεν ήταν δυνατό να τους καταβάλουν από την τρέχουσα λειτουργία τους, ενώ επιπλέον δε φαινόταν να υπάρχουν περιθώρια διασφαλιστικής αξίας στα περιουσιακά τους στοιχεία, θα ήταν πράξη χωρίς καμιά οικονομική σημασία, εφόσον θα δημιουργούσε απαιτήσεις της Τράπεζας που δε θα είχαν κανένα ουσιαστικό αντίκρουσμα.

Επιπλέον, με τον τρόπο αυτό θα αυξάνονταν ταχύτατα τόσο το ύψος του τμήματος του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας που ήταν αδρανές, όσο και οι ακάλυπτες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων προς την Τράπεζά μας.

Γι' αυτό το λόγο η Διοίκηση της Τράπεζας, μέσα στα τελευταία τρία χρόνια, αποφάσισε να μη λογίζονται βαθμιαία τόκοι στα ληξιπρόθεσμα δάνεια υπερχρεωμένων επιχειρήσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι, αν λογίζονταν τόκοι στα πιο πάνω δάνεια -τα οποία ανέρχονται σε πολλές δεκάδες δισεκατομμύρια δραχμές- η Τράπεζα μπορούσε να εμφανίσει μέσα σε όλη την περίοδο, και πολύ περισσότερο στο 1985, πολλαπλάσια καθαρά κέρδη, σε σύγκριση ακόμη και μ' εκείνα του έτους 1984 (4 δισεκατ. δραχμές). Όμως, τα κέρδη αυτά θα ήταν εικονικά, αφού δε θα ανταποκρίνονταν σε πραγματικά έσοδα. Έτσι, η διανομή αυξημένου μερίσματος, όχι μόνο θα επηρέαζε αρνητικά τη ρευστότητα της Τράπεζας, αλλά το σπουδαιότερο, θα οδηγούσε σε αφανή διανομή αποθεματικών, δηλαδή θα μείωνε την πραγματική καθαρή θέση της.

Είναι συνεπώς φανερό ότι, η πολιτική εξυγίανσης των αποτελεσμάτων της Τράπεζας έχει βραχυχρόνια αρνητικές επιπτώσεις στη "λογιστική" αποδοτικότητά της. Μακροχρονιότερα όμως θα έχει ευεργετική επίδραση στην εξυγίανση της λειτουργικής της αποδοτικότητας και του χαρτοφυλακίου της.

Γενικότερα, η πολιτική εξυγίανσης του λογαριασμού αποτελεσμάτων αποτελεί συνειδητή επιλογή της Διοίκησης, η οποία έκρινε ότι δε θα έπρεπε να υποκύψει στην ελκυστική ιδέα της εμφάνισης υψηλών λογιστικών αποτελεσμάτων, χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο, για λόγους εντυπωσιασμού των λίγων εκείνων μετόχων,

που πιθανόν να μην αντιλαμβάνονται το μακροχρόνιο συμφέρον τους. Επομένως, η πολιτική αυτή επιλέχτηκε όχι μόνο επειδή είναι οικονομικά σωστή, αλλά διότι είναι και η μόνη υπεύθυνη απέναντι στους μετόχους και ιδιαίτερα απέναντι στα εκατομμύρια των καταθετών, οι οποίοι εμπιστεύονται στην Εθνική Τράπεζα το υστέρημα του μόχθου τους.

Η υλοποίηση της πολιτικής για την εξυγίανση των αποτελεσμάτων της Τράπεζας ήταν δύσκολη και επίπονη εργασία. Και τούτο επειδή:

Πρώτο, δεν ήταν δυνατό η εξυγίανση να ολοκληρωθεί μέσα σε μία μόνο οικονομική χρήση, λόγω της αδυναμίας απορρόφησης του σχετικού κόστους.

Δεύτερο, κι αν υποθεθεί ότι αυτό ήταν δυνατό, θα έπρεπε προηγουμένως να έχει διαπιστωθεί για ποιές από τις υπερχρεωμένες επιχειρήσεις ήταν ανάγκη να σταματήσει αμέσως ο λογισμός τόκων και παράλληλα για ποιές από αυτές υπήρχαν ακόμη περιθώρια εγγραφής τόκων και για πόσο χρονικό διάστημα.

Τρίτο, και σημαντικότερο, θα έπρεπε στο μεσοδιάστημα να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για ν' αναπτυχθούν κατά το δυνατό οι λοιπές (εκτός τόκων) πηγές εσόδων της Τράπεζας, ώστε με τον τρόπο αυτό ν' αντισταθμιστεί τμήμα της απώλειας των εσόδων από τόκους.

Πράγματι, η Διοίκηση της Τράπεζας με κατάλληλους χειρισμούς, που σχετίζονται με την καλύτερη διαχείριση των διαθεσίμων της και την ανάπτυξη των λοιπών τραπεζικών εργασιών, πέτυχε ν' αντισταθμίσει μέρος του πιο πάνω κόστους από τη μη εγγραφή τόκων. Τονίζεται ιδιαίτερα ότι η πολιτική ανάπτυξης των λοιπών πηγών εσόδων σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο τα κέρδη συναλλάγματος και οι προμήθειες από διάφορες μεσολαβητικές εργασίες αυξήθηκαν μεταξύ 1982 και 1985 κατά 101%, δηλαδή διπλασιάστηκαν μέσα σε τρία χρόνια.

Εκτός όμως από την ανάπτυξη των λοιπών τραπεζικών εργασιών και την καλύτερη διαχείριση των ταμιακών διαθεσίμων και του χαρτοφυλακίου της, η Τράπεζα, με συστηματικές ενέργειες και επίπονες προσπάθειες, που άρχισε να καταβάλλει από το 1983, συνέβαλε σε σημαντικό βαθμό στην εξυγίανση των αγορών των έντοκων γραμματίων του Δημοσίου και των υψηλότοκων προθεσμιακών καταθέσεων. Όπως είναι γνωστό, μέχρι και τις αρχές του 1984, τα επιτόκια των έντοκων γραμματίων ήταν χαμηλότερα από το κόστος των κεφαλαίων που αναγκαστικά δέσμευαν οι τράπεζες σ' αυτά, όπως επίσης αρνητική για τις τράπεζες ήταν και η απόδοση των υψηλότοκων προθεσμιακών καταθέσεων.

Έτσι, με την ουσιαστική συμβολή και της Διοίκησης της Εθνικής Τράπεζας: Πρώτο, εξυγιάνθηκε η αγορά των έντοκων γραμματίων του Δημοσίου, το μέσο επιτόκιο των οποίων, από 15,5% που ήταν το 1983, αυξήθηκε σε 18,3% από τις αρχές του 1984.

Δεύτερο, έγινε διόρθωση, από 1.1.84, της αρνητικής απόδοσης για τις εμπορικές τράπεζες των υψηλότοκων προθεσμιακών καταθέσεων, με επιδότηση του επιτοκίου τους κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες από το λογαριασμό του Ν.128/1975.

Τρίτο, με πρόσφατη απόφαση των νομισματικών αρχών, αναγνωρίστηκε ότι δεν επιβάλλονται δεσμεύσεις - για την εξισορρόπηση της απόδοσης από τις διάφορες κατηγορίες χορηγήσεων - στις πιστώσεις των εμπορικών τραπεζών στις οποίες δε λογίζονται τόκοι.

Τέλος, με αποφάσεις των νομισματικών αρχών, αυξήθηκαν ορισμένα από τα επιτόκια που ισχύουν για τις υποχρεωτικές καταθέσεις των εμπορικών τραπεζών στην Τράπεζα της Ελλάδος. Ειδικότερα, για το 1985 αυξήθηκε, από 6% σε 8,5%, το επιτόκιο που εφαρμόζεται στο αδιάθετο τμήμα του ειδικού κεφαλαίου για τη βιοτεχνία, το οποίο παραμένει δεσμευμένο στην Κεντρική Τράπεζα και εξακολουθεί να αποτελεί για την Εθνική Τράπεζα υποχρεωτική τοποθέτηση με σημαντική ζημιά.

Οι πιο πάνω ρυθμίσεις, που αποτελούν ορθά βήματα για την εξυγίανση ορισμένων πιστωτικών αγορών (των οποίων η επιδότηση γινόταν κατά παράδοση με σημαντικά ποσά σε βάρος των εμπορικών τραπεζών), βοήθησαν στην απορρόφηση ενός τμήματος του κόστους της Εθνικής Τράπεζας από το βαθμιαίο περιορισμό του λογισμού τόκων.

Είναι αυτονόητο ότι σε περίπτωση που τράπεζες δεν έχουν στο χαρτοφυλάκιό τους και προβληματικές χορηγήσεις, είναι δυνατό να έχουν ωφεληθεί σημαντικά από τις παραπάνω ρυθμίσεις και να έχουν διευρύνει σε μεγάλη έκταση τα καθαρά τους κέρδη. Ανάλογα αποτελέσματα βέβαια μπορεί να εμφανιστούν και αν, σε περίπτωση ύπαρξης προβληματικού χαρτοφυλακίου, δεν ακολουθηθεί συνετή πολιτική και συνεχιστεί ο λογισμός πλασματικών τόκων.

Αν και, όπως αναφέρθηκε, έχουν διορθωθεί σημαντικές ατέλειες στις πιστωτικές αγορές, που επηρέαζαν αρνητικά τα αποτελέσματα των τραπεζών, εξακολουθούν να παραμένουν μερικές ακόμη, των οποίων οι αρνητικές επιπτώσεις δεν είναι αμελητέες. Έτσι, στο 1985 τα κέρδη της Τράπεζας υπέστησαν και πάλι αρνητική επίδραση, πολύ μεγαλύτερη σε σχέση με το 1984, από τη νέα μεγάλη διεύρυνση των κεφαλαίων που παραμένουν δεσμευμένα στην Κεντρική Τράπεζα με χαμηλό επιτόκιο, για τη χρηματοδότηση κυρίως της βιοτεχνίας και των βιομηχανικών επενδύσεων.

Η διεύρυνση συνδέεται και πάλι με τη χαλαρή ζήτηση σχετικών πιστώσεων στο σύνολό της και με την άνοδο των καταθέσεων που αποτελούν τη βάση υπολογισμού των δεσμεύσεων αυτών. Τα υπόλοιπα των κεφαλαίων από τις δύο πιο πάνω κατηγορίες, που μένουν αδιάθετα στην Τράπεζα της Ελλάδος, ανέρχονταν στις 31.12.85 σε 91,4 δισεκατ. δραχμές. Από τη χαμηλότερη απόδοση, σε σύγκριση με το κόστος των κεφαλαίων που δεσμεύονται, η Τράπεζα είχε ζημιές που ξεπερνούν τα 4 δισεκατ. δραχμές στο 1985.

Γενικότερα πρέπει να επισημανθεί εδώ ότι, τα περιθώρια κέρδους των ελληνικών τραπεζών ελέγχονται ασφυκτικά από τον εξωγενή καθορισμό του κόστους του χρήματος και της απόδοσης των τοποθετήσεων τους, όπως και από την υποχρεωτική κατεύθυνση ενός σημαντικού μέρους των διαθεσίμων τους σε προκαθορισμένες τοποθετήσεις. Πράγματι, όπως είναι ήδη γνωστό, τα επιτόκια τόσο των καταθέσεων όσο και των χορηγήσεων καθορίζονται με αποφάσεις των νομισματικών αρχών. Επίσης, με αποφάσεις των νομισματικών αρχών, ένα σημαντικό τμήμα των καταθέσεων των τραπεζών (σήμερα 41,5%) διατίθεται για τη χρηματοδότηση του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Αν μάλιστα ληφθούν υπόψη και οι υποχρεωτικές δεσμεύσεις για καταθέσεις στην Τράπεζα της Ελλάδος (7%), για μακροπρόθεσμα δάνεια στη βιομηχανία (15%) και για δάνεια στη βιοτεχνία (10%), το ποσοστό των διαθεσίμων των τραπεζών που κατευθύνονται, άμεσα ή έμμεσα, σε χρηματοδοτήσεις με πρωτοβουλία των νομισματικών αρχών, ξεπερνά σήμερα το 70%.

Είναι φανερό ότι τόσο ο εξωγενής καθορισμός των επιτοκίων όσο και η κατά τα 3/4 σχεδόν κατεύθυνση των διαθεσίμων των τραπεζών σε συγκεκριμένες χρηματοδοτήσεις περιορίζουν ουσιαστικά τις δυνατότητές τους για ανάπτυξη πρωτοβουλιών και αύξηση των κερδών τους.

Πρέπει όμως να γίνει δεκτό ότι, αν και επιβάλλεται στις τράπεζες να κατευθύνουν το μεγαλύτερο τμήμα του χαρτοφυλακίου τους στο δημόσιο τομέα, οι τοποθετήσεις τους σε έντοκα γραμμάτια, που γίνονται σήμερα με ετήσιο επιτόκιο γύρω στο 18%, είναι περισσότερο αποδοτικές από τις χορηγήσεις τους προς τον ιδιωτικό τομέα, οι οποίες έχουν πραγματική απόδοση γύρω στο 17%.

Η εξυγίανση
του
χαρτοφυλακίου

Η πολιτική εξυγίανσης των αποτελεσμάτων οδήγησε και σε περιορισμό της διεύρυνσης του προβληματικού χαρτοφυλακίου της Τράπεζας. Προς την ίδια κατεύθυνση λειτούργησε επίσης η βαθμιαία αποδέσμευση της Τράπεζας από την πιστωτική στήριξη των προβληματικών επιχειρήσεων, η οποία αναλήφθηκε από άλλους φορείς και από όμιλο εμπορικών και αναπτυξιακών τραπεζών (consortium). Και οι δύο όμως αυτοί ευνοϊκοί παράγοντες, ενώ σταματούν τη διεύρυνση, δεν εξυγιαίνουν πλήρως το χαρτοφυλάκιο.

Η ολοκληρωτική εξυγίανση θα επέλθει με τη μετοχοποίηση των αδρανών δανείων υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, το κόστος της οποίας θα αναληφθεί σε σημαντικό βαθμό από το δημόσιο τομέα. Όπως είναι γνωστό, τον Οκτώβριο του 1985, αποφασίστηκε από το Ανώτατο Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΑΣΟΠ) η μετοχοποίηση μέρους ή του συνόλου των οφειλών των επιχειρήσεων που έχουν υπαχθεί στο Νόμο 1386/83, όπως και ορισμένων άλλων μεγάλων υπερχρεωμένων εταιριών και καθορίστηκαν σε γενικές γραμμές τα εξής, όσον αφορά την Εθνική Τράπεζα:

- Από το ύψος των δανείων της Εθνικής Τράπεζας που θα μετοχοποιηθεί, το 50% των μετοχών θα κρατηθεί από την Τράπεζα και το υπόλοιπο 50% θα μεταβιβαστεί στον Οργανισμό Οικονομικής Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΟΑΕ), ο οποίος θα εκδόσει ομόλογα με την εγγύηση του Δημοσίου και με επιτόκιο που θα καλύπτει το κόστος των κεφαλαίων της Τράπεζας.
- Η αγορά μετοχών από τον Οργανισμό Οικονομικής Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΟΑΕ), με έκδοση ομολόγων σε ποσοστό 50%, αναφέρεται στο σύνολο των δανείων που έχει χορηγήσει η Εθνική στις προβληματικές επιχειρήσεις και όχι στα δάνεια που οφείλει κάθε συγκεκριμένη επιχείρηση. Στα πλαίσια αυτά, οι μετοχές επιχειρήσεων που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την Εθνική Οικονομία, μπορούν να αναλαμβάνονται στο σύνολο ή κατά μεγάλη πλειοψηφία από τον Οργανισμό Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΟΑΕ).

Οι πιο πάνω αποφάσεις, που πάρθηκαν μετά από μακροχρόνιες, συνεχείς και επίπονες προσπάθειες της Διοίκησης της Εθνικής Τράπεζας, δίνουν αποτελεσματική λύση στο χρόνιο πρόβλημα της οικονομικής εξυγίανσης των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων και αποτελούν μια τολμηρή πολιτική, που αποσκοπεί στη διάσωση ενός μεγάλου μέρους του παραγωγικού δυναμικού της Χώρας. Παράλληλα, οι αποφάσεις αυτές αποτελούν δίκαιη λύση στο πρόβλημα των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, αφού η κατανομή του σχετικού βάρους γίνεται ανάμεσα στην Τράπεζα και στην Πολιτεία. Από το βάρος αυτό έχει ήδη αφαιρεθεί η ζημιά που πρέπει να υποστούν οι επιχειρηματίες, οι οποίοι, σε αρκετές περιπτώσεις, χάνουν όχι μόνο τον έλεγχο των επιχειρήσεων, αλλά και μεγάλο τμήμα του δικού τους κεφαλαίου που έχει αναλωθεί σε ζημιές.

Με την υλοποίηση των πιο πάνω αποφάσεων επέρχεται η εξυγίανση του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, αν ληφθεί υπόψη ότι το 50% του αδρανούς χαρτοφυλακίου της εξασφαλίζεται με την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου και ταυτόχρονα αποκτά ικανοποιητική απόδοση. Εξάλλου, για το υπόλοιπο 50% του αδρανούς χαρτοφυλακίου που κρατάει η Τράπεζα αναμένεται ότι θα προκύψει σύντομα εύλογη απόδοση, αφού επέρχεται η εξυγίανση των προβληματικών επιχειρήσεων, στη λειτουργία των οποίων θα έχει

η Τράπεζα άμεση παρακολούθηση και έλεγχο. Επιπλέον, δεν πρέπει να λησμονείται ότι ένα αξιόλογο τμήμα των νέων μετοχών αντιπροσωπεύει μεγάλης αξίας περιουσιακά στοιχεία, τα οποία ως οργανικό σύνολο επαυξάνουν την αξία τους με τη λειτουργική εξυγίανση των επιχειρήσεων.

Σημειώνεται ότι, για μερικές προβληματικές και υπερχρεωμένες επιχειρήσεις έχει αρχίσει ήδη η διαδικασία της μετοχοποίησης, ενώ για όλες όσες από αυτές είναι βιώσιμες πάρθηκαν συγκεκριμένα μέτρα στήριξής τους κατά το μεταβατικό στάδιο. Ειδικότερα, συνεχίστηκε η χρηματοδότηση των τρεχουσών αναγκών των επιχειρήσεων που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του Ν.1386/83 και που βρίσκονται στο στάδιο της εξυγίανσης. Η χρηματοδότηση πραγματοποιείται από όμιλο εμπορικών και αναπτυξιακών τραπεζών (consortium), που ανέλαβε να καλύψει ένα μέρος από τις τρέχουσες δανειακές ανάγκες τους, με εγγύηση των σχετικών δανείων κατά 50% από το Δημόσιο. Εξάλλου, μέρος της απαιτούμενης χρηματοδοτικής στήριξης έχει αναλάβει απευθείας ο Οργανισμός Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΟΑΕ).

Ενώ όμως το γενικό διάγραμμα της μεθόδου αντιμετώπισης των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων έχει κατ'αρχήν προσδιοριστεί, η υλοποίηση των σχετικών αποφάσεων κατ'ανάγκη δε μπορεί να είναι ταχύτατη. Η έκταση και η πολύπλοκη μορφή των επιμέρους προβλημάτων, που είναι συμφυή με την υπερχρέωση και τις ιδιαιτερότητές της κατά επιχείρηση, και οι ριζικές λύσεις που έχουν επιλεγεί, αποδείχθηκε ότι θα απαιτήσουν περισσότερο χρονοβόρες διαδικασίες απ'ότι είχε αρχικά εκτιμηθεί. Η διαπίστωση αυτή επιβάλλει ρεαλιστικότερη αντιμετώπιση και πιο συντονισμένες και τολμηρές ενέργειες όλων των φορέων, που άμεσα ή έμμεσα συνδέονται με την επίλυση των προβλημάτων των υπερχρεωμένων επιχειρήσεων.

Όσα αναφέρθηκαν μέχρι τώρα δίνουν τη δυνατότητα στη Διοίκηση της Τράπεζας να δηλώσει από τη θέση αυτή ότι, οι προσπάθειες τριών και πλέον ετών άρχισαν να αποδίδουν τώρα συγκεκριμένα θετικά αποτελέσματα για την Τράπεζα. Η Εθνική, η οποία είχε ιδιαίτερα ουσιαστική συμβολή στην προσπάθεια της Πολιτείας για τη διάσωση ενός μεγάλου μέρους του παραγωγικού δυναμικού της Χώρας, εξασφάλισε, παράλληλα με την επίτευξη του εθνικού αυτού στόχου, και ικανοποιητικές προοπτικές για την εξυγίανση του χαρτοφυλακίου της και της αποδοτικότητάς της.

Πράγματι, με την ολοκλήρωση της κυβερνητικής πολιτικής στο χώρο των προβληματικών επιχειρήσεων, η οποία δεν είναι δυνατό πια να βραδύνει, επέρχεται η εξυγίανση και του χαρτοφυλακίου και του λογαριασμού των αποτελεσμάτων της Εθνικής Τράπεζας, γεγονότα που ανοίγουν διάπλατα την πόρτα για μια νέα φάση

στην ιστορία της, κύριο χαρακτηριστικό της οποίας θα είναι τα υψηλά πραγματικά καθαρά κέρδη.

Η πιστωτική πολιτική της Τράπεζας

Αμείωτη ήταν και στο 1985 η μέριμνα της Τράπεζας για τη χρηματοδότηση υγιών και δυναμικών πρωτοβουλιών κυρίως του μεταποιητικού τομέα της οικονομίας. Η ικανοποιητική πιστοδοτική ικανότητά της μέσα στο χρόνο, λόγω της ταχύρρυθμης ανόδου των καταθέσεων, της επέτρεψε να ασκήσει με άνεση την πολιτική αυτή. Επιπλέον, η πολιτική αυτή συνδυάστηκε με τον εκσυγχρονισμό των λειτουργικών δομών της Τράπεζας και με τη συνεχιζόμενη προσαρμογή των κριτηρίων παροχής πιστώσεων στις επιταγές των σύγχρονων οικονομικών συνθηκών, που επιβάλλουν την ανάπτυξη των επιχειρήσεων μέσα σ'ένα ευρύτερο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Εντούτοις, η επέκταση των πιστώσεων στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας δεν ήταν ανάλογη με την αύξηση των πιστωτικών διαθεσίμων της Τράπεζας. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στην υποτονικότητα της ζήτησης για πιστώσεις. Πριν όμως αναλυθούν οι επιδράσεις της ζήτησης πρέπει να αναφερθεί ότι, όπως και στο 1984, η ανακατανομή στη χρηματοδότηση των προβληματικών επιχειρήσεων και οι χειρισμοί της Τράπεζας, σχετικά με την εγγραφή τόκων σε ληξιπρόθεσμες οφειλές υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, επηρέασαν ανασταλτικά τη διαμόρφωση της πιστωτικής επέκτασης και στο 1985.

Πιο συγκεκριμένα, ο ρυθμός αύξησης των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα επιβραδύνθηκε και στο 1985, από το γεγονός ότι ένα μέρος από τις τρέχουσες χρηματοδοτικές ανάγκες προβληματικών επιχειρήσεων του Ν. 1386/83 καλύφτηκε από τον Οργανισμό Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΟΑΕ) και από ομάδα εμπορικών και αναπτυξιακών τραπεζών (consortium), στην οποία, όπως είναι γνωστό, συμμετέχει και η Τράπεζά μας, ενώ στο παρελθόν καλυπτόταν αποκλειστικά σχεδόν από την Εθνική. Η επιβράδυνση στο ρυθμό αύξησης των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα προήλθε επίσης από το γεγονός ότι, με απόφαση της Τράπεζας, δεν εγγράφονται τόκοι στα υπόλοιπα των χρηματοδοτήσεων ορισμένων υπερχρεωμένων επιχειρήσεων.

Η συνολική ζήτηση δανείων από τη μεταποίηση, η οποία απορροφά και το μεγαλύτερο ποσοστό των πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα, διαμορφώθηκε και στο 1985 σε περιορισμένα επίπεδα. Είναι ενδεικτικό το γεγονός ότι ο αριθμός των αιτήσεων δανειοδότησης, που υποβλήθηκαν στις κεντρικές υπηρεσίες της Τράπεζας, ήταν κατώτερος από αυτόν του προηγούμενου έτους, ενώ τα ποσά των νέων δανείων που τελικά εγκρίθηκαν (αλλά δεν εκταμιεύτηκαν κατ'ανάγκη όλα μέσα στο χρόνο) υπερέβησαν τα αντίστοιχα του προηγούμενου έτους κατά 17%, ποσοστό που πρέπει

να αξιολογηθεί σε συνάρτηση με την ταχύτερη αύξηση των διαθεσίμων της Τράπεζας και των τιμών. Η υποτονικότητα των επενδύσεων, η μείωση του όγκου των εξαγωγών και γενικά η χαλαρή οικονομική δραστηριότητα του έτους ήταν οι κύριες αιτίες που επηρέασαν τη ζήτηση δανείων. Στον τομέα της βιομηχανίας επισημαίνεται πάντως μικρή επιτάχυνση, σε σχέση με το 1984, του ρυθμού ανόδου του υπολοίπου των μακροπρόθεσμων χορηγήσεων που παραμένει όμως σε χαμηλά επίπεδα.

Αντίθετα, οι πιστώσεις για εξαγωγές του τομέα παρουσίασαν αισθητή επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης, εξέλιξη που φαίνεται να συνδέεται με την κάμψη της εξαγωγικής του δραστηριότητας, αλλά και την επιδίωξη γρήγορης εξόφλησης των σχετικών υποχρεώσεων των εξαγωγέων - δανειοληπτών, κάτω από τους υφιστάμενους όρους άντλησης των σχετικών πιστώσεων (επιτόκιο 21,5%).

Στον τομέα της βιοτεχνίας επισημαίνεται σχετική σταθεροποίηση της απορρόφησης των πιστώσεων, σε επίπεδα που φαίνεται ότι ανταποκρίνονται -περισσότερο απ'ό,τι συνέβαινε τα προηγούμενα χρόνια- στις πραγματικές ανάγκες των επιχειρήσεων. Έτσι, παρά τις πρόσθετες (πέρα από όσες έγιναν το 1984) βελτιώσεις στις προϋποθέσεις άντλησης δανείων από τα ειδικά κεφάλαια και την υπαγωγή νέων περιπτώσεων στους δικαιούχους της κατηγορίας αυτής, η ζήτηση ήταν χαλαρή. Με βάση τα στοιχεία που συγκεντρώνει η Τράπεζα προκύπτει ότι, στη βιοτεχνία όπως και στη βιομηχανία, παρατηρήθηκε μείωση του αριθμού των αιτήσεων δανειοδότησης που υποβλήθηκαν στις κεντρικές υπηρεσίες της. Άλλωστε η ίδια η Τράπεζα στο 1985, όπως και στα προηγούμενα χρόνια, από τα αιτήματα βιοτεχνικών δανείων, που υποβάλλονται στο σύνολο των μονάδων της, απόρριψε ποσοστό κατώτερο από 2%. Η χαλαρή ζήτηση πιστώσεων πρέπει, και στην περίπτωση της βιοτεχνίας, να συνδέεται, ως ένα βαθμό, με τις συγκυριακές εξελίξεις.

Η Εθνική Τράπεζα και στο 1985 εφάρμοσε με συνέπεια πολιτική πιστωτικής στήριξης των επιχειρήσεων μικρού και μεσαίου μεγέθους, που παρουσιάζουν ανταγωνιστική ικανότητα και αναπτυξιακό δυναμισμό. Τα κριτήρια αξιολόγησης των στοιχείων αυτών ήταν αντικειμενικά, ρεαλιστικά και προσαρμοσμένα στη σύγχρονη τραπεζική αντίληψη. Πρόθεση της Τράπεζας παραμένει πάντα η σωστή εξυπηρέτηση του τομέα και μάλιστα με τρόπο ώστε να μη δημιουργούνται, ούτε σήμερα ούτε μακροχρονιότερα, κατά το μέτρο που εξαρτάται από τη δική της δράση, προϋποθέσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε διαταραχή της κεφαλαιακής διάρθρωσης των επιχειρήσεων. Η πολιτική αυτή δεν είναι κατ'ανάγκη συνεπής με το βραχυπρόθεσμο συμφέρον της Τράπεζας. Αντίθετα, η πολιτική της χρηματοδότησης των βιοτεχνικών επιχειρήσεων με σωστά τραπεζικά κριτήρια -παρά την ύπαρξη για τις χρηματοδοτήσεις αυτές της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου- συνεπάγεται υψηλό κόστος για την ίδια

την Τράπεζα, αφού ένα σημαντικό μέρος (42,1 δισεκατομμύρια δραχμές στο τέλος του 1985) από το ειδικό κεφάλαιο της Απόφασης 197/78 παραμένει δεσμευμένο στην Κεντρική Τράπεζα, με επιτόκιο πολύ χαμηλότερο από το κόστος συγκέντρωσης των καταθέσεων. Όμως η πολιτική που ακολουθεί η Τράπεζα διαφυλάσσει τα συμφέροντα των ίδιων των επιχειρήσεων από το ενδεχόμενο να παρασυρθούν σε υπερβάλλουσα προσφυγή στον τραπεζικό δανεισμό, όπως επίσης και τα συμφέροντα του δημόσιου τομέα, που καλύπτει μια μεγάλη κατηγορία βιοτεχνικών πιστώσεων με την εγγύησή του, και τέλος τα συμφέροντα του κοινωνικού συνόλου από τις επιπτώσεις που θα προκαλούσε πιθανή διολίσθηση και άλλων επιχειρήσεων σε κατάσταση υπερχρέωσης. Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο ν'αναφερθεί ότι οι καταπτώσεις των σχετικών εγγυήσεων του Ελληνικού Δημοσίου για βιοτεχνικά δάνεια, που χορήγησαν όλες οι τράπεζες, παρουσίασαν εντυπωσιακή αύξηση τα τελευταία χρόνια.

Με στόχο την εξυπηρέτηση βιώσιμων βιοτεχνικών επιχειρήσεων, οι οποίες για λόγους βασικά συγκυριακούς, αντιμετωπίζουν προσωρινές δυσκολίες ρευστότητας, η Τράπεζα προέβη σε ρύθμιση των ληξιπρόθεσμων οφειλών τους σε μακροχρονιότερη βάση, μέσα στα πλαίσια των σχετικών αποφάσεων των νομισματικών αρχών.

Εξάλλου, στα πλαίσια της γενικότερης μέριμνάς της για τη σωστή εξυπηρέτηση της βιοτεχνίας, η Τράπεζα ενέτεινε το 1985 τις προσπάθειές της για γρήγορη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των αιτήσεων δανειοδότησης. Αξιοποιώντας τις δυνατότητες που της παρέχουν η διοικητική αποκέντρωση και η βελτίωση του λειτουργικού μηχανισμού της, συμπίεσε στο ελάχιστο δυνατό, με τις δεδομένες ιδιομορφίες της επιχειρηματικής συγκρότησης των μονάδων του τομέα και των κανόνων που ρυθμίζουν την πιστοδότησή του, το χρόνο χορήγησης των δανείων.

Τέλος, θα πρέπει εδώ να τονιστεί, κάτι που είναι γενικότερα γνωστό, ότι δηλαδή δεν έχει ακόμη αποκρυσταλλωθεί ένα πλαίσιο κριτηρίων για τη διάκριση των επιχειρήσεων σε βιοτεχνικές ή βιομηχανικές, που να ανταποκρίνεται σαφώς στην πολύμορφη πραγματικότητα, με αποτέλεσμα να μη διασφαλίζεται πάντοτε στον επιθυμητό βαθμό η προσέγγιση πιστωτικών αναγκών και πιστωτικών κανόνων. Βελτίωση της κατάστασης αυτής θα διευκόλυνε και θα έκανε πιο αποτελεσματική τη συνεργασία των βιοτεχνικών επιχειρήσεων με τα πιστωτικά ιδρύματα.

**Εξελίξεις
στην
ελληνική
οικονομία**

Η δραστηριότητα της Τράπεζας αναπτύχθηκε το 1985 κάτω από την επίδραση των εξελίξεων της ελληνικής οικονομίας και των μέτρων οικονομικής πολιτικής που λήφθηκαν στο επισκοπούμενο έτος. Ο ρυθμός αύξησης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), σε σταθερές τιμές συντελεστών παραγωγής, διαμορφώθηκε σε 2,2% στο 1985, έναντι 3% που ήταν στο 1984.

Ομως στη διάρκεια του έτους, οι οικονομικές εξελίξεις παρουσίασαν ουσιαστικές αποκλίσεις από τις αρχικές εκτιμήσεις, που εκδηλώθηκαν κυρίως στο χρηματοδοτικό έλλειμμα του δημόσιου τομέα και στο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Οι αποκλίσεις αυτές έκαναν αναγκαία, το φθινόπωρο του 1985, τη λήψη μιας δέσμης από μέτρα, όπως η υποτίμηση της δραχμής, η θέσπιση χρηματικών προκαταβολών για τις εισαγωγές σειράς προϊόντων, η συγκράτηση της αύξησης των εισοδημάτων και η αναπροσαρμογή των τιμών ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρονται από το Δημόσιο.

Από την πλευρά της ζήτησης, στην προώθηση της οικονομικής δραστηριότητας συντέλεσε σε μεγαλύτερη έκταση η αύξηση της κατανάλωσης, τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, και σε μικρότερο βαθμό η ανάκαμψη των πάγιων επενδύσεων, που προήλθε κυρίως από το δημόσιο, αλλά και από τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας. Αντίθετα, ο εξωτερικός τομέας άσκησε μειωτική επίδραση στη διαμόρφωση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

Από την πλευρά της προσφοράς, η εξέλιξη του ΑΕΠ οφείλεται στην αύξηση του προϊόντος των υπηρεσιών και του δευτερογενή τομέα, η ανοδική πορεία του οποίου επιτεύχθηκε χάρη στην αύξηση της παραγωγής στη βιομηχανία με την ευρεία έννοια, και στην ανάκαμψη των κατασκευών. Αντίθετα, αρνητική ήταν η συμβολή του αγροτικού τομέα, του οποίου το προϊόν υποχώρησε.

Το συνολικό χρηματοδοτικό έλλειμμα του Δημοσίου (καθαρές δανειακές ανάγκες χωρίς τις πληρωμές χρεολυσίων) έφτασε σε 816,5 δισεκατ. δραχμές ή 18,1% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, σε τρέχουσες αγοραίες τιμές, έναντι 588 δισεκατ. ή 15,6% στο 1984.

Στην αγορά εργασίας του αστικού τομέα της οικονομίας, οι ευκαιρίες απασχόλησης δε μεταβλήθηκαν ουσιαστικά, με αποτέλεσμα, σε συνδυασμό και με την αύξηση της προσφοράς εργασίας, η ανεργία να διευρυνθεί ελαφρά σε σχέση με το 1984.

Κατά το 1985 διακόπηκε η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού που είχε αρχίσει το 1981. Η επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου του τιμάριθμου σημειώθηκε κατά το

τελευταίο τετράμηνο του έτους και ήταν σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα της αναπροσαρμογής των τιμών σε ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες, που καθορίζονται από το Δημόσιο, και των επιπτώσεων από την υποτίμηση της δραχμής και από τα λοιπά μέτρα σταθεροποίησης της οικονομίας.

Το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε σε 3,3 δισεκατ. δολάρια, έναντι 2,1 δισεκατ. στο 1984. Η διεύρυνση αυτή αντανακλά τη μεγάλη αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και σε μικρότερη έκταση, τον περιορισμό του πλεονάσματος των έδηλων πόρων. Το έλλειμμα των εμπορικών συναλλαγών επηρεάστηκε βασικά από τη μεγάλη άνοδο της συναλλαγματικής δαπάνης για εισαγωγές και από τη μικρή υποχώρηση των εισπράξεων από εξαγωγές. Η μείωση του καθαρού πλεονάσματος των άδηλων συναλλαγών προκλήθηκε από την άνοδο των πληρωμών (κυρίως για τόκους - μερίσματα - κέρδη), καθώς και την κάμψη των εισπράξεων (κυρίως από ναυτιλιακά και μεταναστευτικά εμβάσματα).

Οι νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις, κατά τους εννέα πρώτους μήνες του 1985, χαρακτηρίζονται από τον υψηλό ρυθμό αύξησης των ιδιωτικών καταθέσεων με συνέπεια τα διαθέσιμα των εμπορικών τραπεζών να εξακολουθήσουν να διαμορφώνονται σε επίπεδα ανώτερα από τη ζήτηση κεφαλαίων, για τη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας. Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική διεύρυνση της ρευστότητας των εμπορικών τραπεζών, η οποία διοχετεύθηκε κυρίως σε αύξηση των τοποθετήσεων τους στην Κεντρική Τράπεζα.

Και τα λοιπά κύρια νομισματικά μεγέθη κινήθηκαν στο 1985 με ρυθμούς υψηλότερους σε σύγκριση με τις αρχικές εκτιμήσεις. Η μεγαλύτερη απόκλιση σημειώθηκε στο χρηματοδοτικό έλλειμμα του δημόσιου τομέα, ενώ και η χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα αυξήθηκε με ρυθμό ταχύτερο από το στόχο του νομισματικού προγράμματος (20,1% σε σύγκριση με στόχο 18%).

Από το μήνα Οκτώβριο όμως, μετά τη λήψη των σταθεροποιητικών μέτρων για την οικονομία, σημειώθηκε σημαντική κάμψη στο ρυθμό αύξησης των καταθέσεων. Η κάμψη αυτή προήλθε κυρίως από την έξαρση της δαπάνης για διαρκή καταναλωτικά αγαθά η οποία ακολούθησε την υποτίμηση της δραχμής, τις έντονες προσδοκίες για παραπέρα υποχώρηση της ισοτιμίας της και τη χρησιμοποίηση καταθέσεων για την κάλυψη τμήματος τουλάχιστον των χρηματικών προκαταβολών που επιβλήθηκαν στις εισαγωγές ορισμένων προϊόντων.

Και οι τρεις αυτοί παράγοντες είχαν από τη φύση τους προσωρινό χαρακτήρα, με αποτέλεσμα ο ρυθμός αύξησης των καταθέσεων ν' αρχίσει να επανέρχεται σε φυσιολογικότερα επίπεδα κατά τους πρώτους μήνες του 1986.

Η δραστηριότητα της Τράπεζας

Στην Εθνική Τράπεζα, η δραστηριότητα που αναπτύχθηκε κατά το 1985 είχε τα ακόλουθα κύρια χαρακτηριστικά: Το συνολικό υπόλοιπο των καταθέσεων εσωτερικού σε δραχμές έφτασε στο τέλος του έτους τα 1.253,6 δισεκατ. ποσό που είναι υψηλότερο κατά 267 δισεκατ. ή 27,1% από το αντίστοιχο ποσό του 1984 (αύξηση 1984: 239,1 δισεκατ. ή 32%). Το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης των καταθέσεων στο 1985 προήλθε, όπως πάντα, από τις ιδιωτικές καταθέσεις, που το υπόλοιπό τους αυξήθηκε κατά 265,2 δισεκατ. δραχμές ή 28,5% (1984: 231,1 δισεκατ. ή 33,1%) και έφτασε στο τέλος του 1985 τα 1.195,5 δισεκατομμύρια. Σημειώνεται ότι και στο 1985 οι καταθέσεις αυτές αυξήθηκαν στην Εθνική Τράπεζα με ρυθμό ταχύτερο απ'ότι στις άλλες εμπορικές τράπεζες.

Οι καταθέσεις ταμειευτηρίου αυξήθηκαν μέσα σ'ολόκληρο το έτος κατά 163 δισεκατ. δραχμές ή 30,2% (1984: 132,2 δισεκατ. ή 32,5%). Πιο εμφανής ήταν η χαλάρωση σε σχέση με το 1984, του ρυθμού ανόδου των καταθέσεων προθεσμίας, που αυξήθηκαν κατά 91 δισεκατ. δραχμές ή 26,4% (1984: 87,6 δισεκατ. ή 34,1%), ενώ παράλληλα σημειώθηκε πρόσθετη μετατόπιση του ενδιαφέροντος των αποταμιευτών προς τις υψηλότοκες ειδικές προθεσμιακές, με αποτέλεσμα η συμμετοχή των τελευταίων στο σύνολο των καταθέσεων προθεσμίας της Τράπεζας να φτάσει στο τέλος του 1985 το 86,7%.

Οι συνολικές τοποθετήσεις της Τράπεζας στο εσωτερικό αυξήθηκαν κατά 310,5 δισεκατ. δραχμές (1984: 242,7 δισεκατομμύρια). Η αύξηση αυτή κατανεμήθηκε ως εξής: 81,3 δισεκατ. στον ιδιωτικό τομέα και 229,2 δισεκατ. σε υποχρεωτικές και προαιρετικές τοποθετήσεις στο δημόσιο τομέα και στην Κεντρική Τράπεζα. Διευκρινίζεται ότι οι προαιρετικές τοποθετήσεις, που αυξήθηκαν κατά 85 δισεκατ. περίπου, γίνονται με κεφάλαια τα οποία προέρχονται από την Τράπεζα της Ελλάδος, στα πλαίσια λειτουργίας του συστήματος επιστροφής τόκων εξαγωγικών δανείων. Τη διάρθρωση των τοποθετήσεων επηρέασαν η χαλαρή ζήτηση πιστώσεων από τον ιδιωτικό τομέα, κάτω από την επίδραση της οικονομικής συγκυρίας και ορισμένων πιστωτικών μέτρων, καθώς και η αύξηση των υποχρεωτικών τοποθετήσεων σε έντοκα γραμμάτια και καταθέσεις στην Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία οφείλεται στη μεγάλη άνοδο των καταθέσεων, που αποτελούν τη βάση υπολογισμού ορισμένων κατηγοριών δεσμεύσεων. Επίδραση στη διάρθρωση των πιστώσεων άσκησαν επίσης η μη εγγραφή τόκων και η ανακατανομή στη χρηματοδότηση των προβληματικών επιχειρήσεων του Νόμου 1386/83, που ήδη αναφέρθηκαν.

Το συνολικό υπόλοιπο των χορηγήσεων προς τη βιομηχανία αυξήθηκε κατά 48,4 δισεκατ. δραχμές ή 13,8% (αύξηση 1984: 42,8 δισεκατ. ή 13,9%) και έφτασε

στο τέλος Δεκεμβρίου τα 399,7 δισεκατομμύρια. Η επέκταση των βιο-μηχανικών χορηγήσεων επηρεάστηκε, όπως ήδη αναφέρθηκε, από την υποτονική γενικά εξέλιξη των επενδύσεων και της παραγωγής του τομέα, την ανακατανομή στη χρηματοδότηση των προβληματικών επιχειρήσεων και τη μη εγγραφή τόκων στα υπόλοιπα ορισμένων χορηγήσεων, καθώς και από την προσαρμογή της πολιτικής της Τράπεζας στους στόχους της πιστωτικής πολιτικής, όπως αυτοί τέθηκαν στο ετήσιο νομισματικό πρόγραμμα. Εξάλλου, το συνολικό υπόλοιπο των πιστώσεων προς τη βιοτεχνία έφτασε, το Δεκέμβριο του 1985, τα 95 δισεκατ. δραχμές, αύξηθηκε δηλαδή κατά 16%.

Τ
Χαρακτηριστικό των εξελίξεων στην πιστοδότηση της βιοτεχνίας ήταν το 1985, όπως και τον προηγούμενο χρόνο, ότι οι εκταμιεύσεις κεφαλαίων για νέα δάνεια στον τομέα διαμορφώθηκαν και πάλι σε υψηλά επίπεδα και μάλιστα ότι επιταχύνθηκε ελαφρά ο ρυθμός ανόδου τους (1985: 76 δισεκατ. δραχμές ή 13%, 1984: 67,3 δισεκατ. ή 11,8%). Παράλληλα όμως, συνεχίστηκε η αύξηση των εισπράξεων από βιοτεχνικά δάνεια με ρυθμούς ταχύτερους από τους αντίστοιχους των εκταμιεύσεων. Η εξέλιξη αυτή είχε σαν επακόλουθο να παρουσιάζει κάμψη, όπως αναφέρθηκε, ο ρυθμός ανόδου του συνολικού υπολοίπου των βιοτεχνικών πιστώσεων και στο 1985. Όπως και στο παρελθόν έχει διευκρινιστεί, η Εθνική δραστηριοποιήθηκε στη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση της βιοτεχνίας από τα τέλη του 1981, δηλαδή προηγήθηκε χρονικά των άλλων τραπεζών. Επειδή ένα σημαντικό μέρος από τα δάνεια αυτά έχει αρχίσει ήδη να εξοφλείται, οι εισπράξεις της Εθνικής είναι υψηλότερες σε σύγκριση με τις αντίστοιχες εισπράξεις των άλλων τραπεζών. Παράλληλα, η Τράπεζα φροντίζει συστηματικά να διασφαλίζεται η έγκαιρη είσπραξη των κεφαλαίων που δανείζει. Γενικότερα όμως πρέπει να τονιστεί ότι η πολιτική που εφαρμόστηκε στα τελευταία χρόνια από τις νομισματικές αρχές και η οποία οδήγησε σε αύξηση των επιτοκίων και σε ανάλογη εκλογίκευση των λοιπών όρων δανεισμού, είχε ως αποτέλεσμα η συνολική ζήτηση πιστώσεων από τη βιοτεχνία να προσαρμοστεί, σε μεγαλύτερη έκταση απ' ότι συνέβαινε τα προηγούμενα χρόνια, προς τις πραγματικές δανειοδοτικές ανάγκες του τομέα.

Οι εργασίες του εξωτερικού δικτύου της Τράπεζας υπήρξαν και κατά το 1985 αξιόλογες. Επισημαίνεται ότι μέσα στο 1985, τα κέρδη των θυγατρικών τραπεζών υπερδιπλασιάστηκαν σε σχέση με το 1984.

Τραπεζική υποδομή με στόχο το μέλλον

Η Διοίκηση προωθεί την αποτελεσματικότερη προσαρμογή της Τράπεζας στις τεχνολογικές και οργανωτικές καινοτομίες. Η πρόοδος που έχει επιτευχθεί στον εκσυγχρονισμό της τραπεζικής υποδομής είναι πραγματικά αξιόλογη και στοχεύει στην αντιμετώπιση όχι μόνο των σημερινών αλλά και των μελλοντικών αναγκών της Τράπεζας.

Ειδικότερα, στον τομέα της διοικητικής αποκέντρωσης τα μέχρι τώρα αποτελέσματα από τη λειτουργία των 2 Περιφερειακών Διοικήσεων Βόρειας Ελλάδας και Πελοποννήσου-Ιονίου κρίνονται πολύ ικανοποιητικά. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στο 1985 από το συνολικό αριθμό των 5.785 χρηματοδοτικών αιτημάτων, που υποβλήθηκαν στις περιοχές δικαιοδοσίας τους, επιλύθηκαν στα διάφορα επίπεδα των περιφερειακών αρμοδιοτήτων τα 5.134, δηλαδή ποσοστό 90% περίπου. Το ποσοστό αυτό θα αυξηθεί ακόμη περισσότερο μετά τη σημαντική διεύρυνση των εγκριτικών αρμοδιοτήτων των Περιφερειακών Διοικήσεων, που έγινε στις αρχές του 1986, ενώ ταυτόχρονα θα περιοριστεί ο χρόνος λήψης των σχετικών αποφάσεων.

Εξάλλου, για την παραπέρα διεύρυνση της διοικητικής αποκέντρωσης ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός 2 ακόμη Περιφερειακών Διοικήσεων με έδρα την Αθήνα, οι οποίες ελπίζεται ότι σύντομα θα αρχίσουν τις εργασίες τους.

Προκειμένου να καλυφθούν οι αυξανόμενες ανάγκες του Προσωπικού σε επαγγελματική κατάρτιση και εξειδίκευση, το 1985 διευρύνθηκαν τα εκπαιδευτικά προγράμματα που σχεδιάζει και υλοποιεί η Τράπεζα, ενώ παράλληλα δημιουργήθηκαν 2 ακόμη εκπαιδευτικά κέντρα. Έτσι σήμερα λειτουργούν 2 εκπαιδευτικά κέντρα στην Αθήνα και 1 στη Θεσσαλονίκη. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο 1985 ολόκληρο τον κύκλο των εκπαιδευτικών προγραμμάτων παρακολούθησε περίπου το 40% του ανθρώπινου δυναμικού της Τράπεζας, με τη συμμετοχή σ'αυτά 6.607 υπαλλήλων και στελεχών.

Στην προσπάθεια της Τράπεζας για πιο ορθολογική αξιοποίηση του Προσωπικού χρησιμοποιούνται και σύγχρονες μέθοδοι και διαδικασίες αξιολόγησης, που επιτρέπουν τον προσδιορισμό των ιδιαίτερων ικανοτήτων, γνώσεων και κλίσεων των υπαλλήλων. Το γεγονός αυτό συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στην πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση των σχετικών υπηρεσιακών αναγκών.

Το διεθνές δίκτυο της Τράπεζας, μετά την ίδρυση 5 νέων υποκαταστημάτων στην Κύπρο, μέσα στο 1985, αποτελείται από 51 μονάδες. Το 1986 αναμένεται η ίδρυση και λειτουργία ενός καταστήματος στο Βανκούβερ του Καναδά. Επίσης, έχει ληφθεί άδεια για την ίδρυση γραφείου αντιπροσωπείας (operational type) στις Βρυξέλλες, ενώ συνεχίζονται οι προσπάθειες για τη δημιουργία δύο νέων μονάδων στη Στουτγκάρδη και στο Rosslingdale της Βοστώνης των ΗΠΑ. Οι προοπτικές αυτές δίνουν τη δυνατότητα στην Εθνική Τράπεζα να διευρύνει ακόμη περισσότερο τη μακρόχρονη και αξιόλογη για τα ελληνικά δεδομένα παρουσία και δραστηριότητά της στο εξωτερικό.

Η ενσωμάτωση των εξελίξεων της ηλεκτρονικής τεχνολογίας στην υποδομή της Τράπεζας αποτελεί έργο πρώτης προτεραιότητας για τη Διοίκηση. Στο 1985, πραγματοποιήθηκε η μετατροπή κατά το μεγαλύτερο μέρος των μηχανογραφικών προγραμμάτων, ώστε να λειτουργούν με το νέο λειτουργικό σύστημα M.V.S. (Multiple Virtual Storage). Η εξέλιξη αυτή παρέχει πλέον τη δυνατότητα άνετης διεύρυνσης των τερματικών συνδέσεων με τον κεντρικό ηλεκτρονικό υπολογιστή της Τράπεζας και συνακόλουθα επιτρέπει την επέκταση της μηχανογράφησης με γοργότερους ρυθμούς.

Έτσι, το σύστημα άμεσης σύνδεσης (on line) επεκτάθηκε στο 1985 σε 35 ακόμη μονάδες του δικτύου. Μέχρι το τέλος του 1986 προβλέπεται ότι θα έχουν επιτευχθεί τα άριστα όρια της οριζόντιας επέκτασης του συστήματος αυτού με την εφαρμογή του σε 327 μονάδες του δικτύου που θα εξυπηρετούν το 93,5% σχεδόν του αριθμού των συναλλαγών σε καταθέσεις δραχμών.

Παράλληλα, προχώρησε και η διαδικασία για την καθετοποίηση του συστήματος, με την υπαγωγή σ' αυτό και άλλων εργασιών, όπως οι καταθέσεις σε συνάλλαγμα και η κίνηση κεφαλαίων. Ήδη σήμερα έχουν ενταχθεί στο σύστημα οι καταθέσεις σε συνάλλαγμα του Κεντρικού Καταστήματος και του Καταστήματος Ομονοίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχει προοπτική ένταξης και καταστημάτων του εξωτερικού (Φραγκφούρτης, Ντύσελντορφ) για την εξυπηρέτηση των καταθέσεών τους σε συνάλλαγμα.

Κύριοι Μέτοχοι,

Το 1985 ήταν αναμφίβολα έτος-σταθμός για την Εθνική Τράπεζα, έτος κατά το οποίο η Διοίκηση, με σύγχρονη επιχειρηματική αντίληψη και με δραστικά και θαρραλέα μέτρα προώθησε την αντιμετώπιση του χρονίζοντος προβλήματος του αδρανούς χαρτοφυλακίου της Τράπεζας που υπέσκαπτε την αξιοπιστία του πρώτου πιστωτικού ιδρύματος της Χώρας.

Η πολιτική εξυγίανσης των αποτελεσμάτων και του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας που εφαρμόστηκε ήταν, όπως τόνισα ήδη, συνειδητή επιλογή της Διοίκησης. Με την εξυγίανση αυτή εξασφαλίζεται για το άμεσο μέλλον, και μάλιστα σε μόνιμη και σταθερή βάση, η βελτίωση της αποδοτικότητας της Τράπεζας και της δίνεται η δυνατότητα να παρουσιάσει αυξημένα καθαρά κέρδη. Η εξέλιξη αυτή θα έχει επίσης άμεσο και ευνοϊκό αντίκτυπο στη χρηματιστηριακή τιμή της μετοχής, η οποία και κάτω από τις σημερινές συνθήκες, θέλω να επαναλάβω ότι είναι σημαντικά χαμηλότερη από την πραγματική εσωτερική της αξία.

Οι προσπάθειες της Διοίκησης, για την αναδιάρθρωση των αποτελεσμάτων και του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, δε μείωσαν τις φροντίδες της για άρτια εξυπηρέτηση του υγιούς, και με αναπτυξιακές προοπτικές, παραγωγικού δυναμικού της ελληνικής οικονομίας, από πλευράς χρηματοδότησης και γενικά παροχής υψηλής ποιότητας τραπεζικών υπηρεσιών. Προς την κατεύθυνση αυτή συνέβαλε η προώθηση του διοικητικού και λειτουργικού εκσυγχρονισμού της Τράπεζας, που επιτεύχθηκε με την απαραίτητη συμπαράσταση του Προσωπικού της, το οποίο, όπως έχω τονίσει πολλές φορές, διακρίνεται τόσο για την υψηλή επαγγελματική του κατάρτιση όσο και για την αφοσίωσή του προς την Τράπεζα.